

Naturvärdesutlåtande för del av fastigheten Jönköping Samset 1:1

Resultatblad 2021-11-08

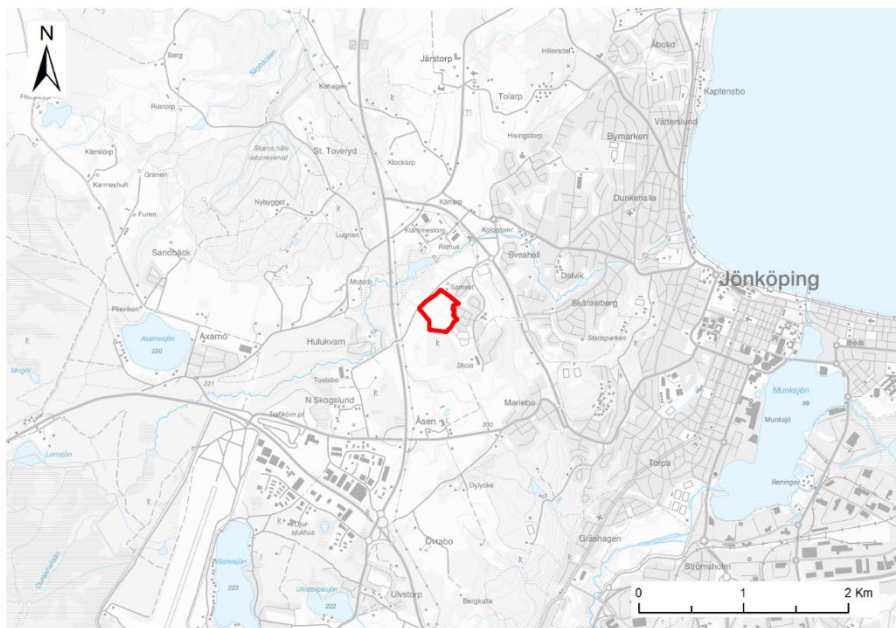
Svensk Naturförvaltning AB
Flöjelbergsgatan 8B
431 37 Mölndal
Telefon: 031-22 30 45
E-post: info@naturforvaltning.se
www.naturforvaltning.se

Bakgrund

Svensk Naturförvaltning AB har på uppdrag av HSB Göta genomfört inventering i syfte att ta fram ett naturvärdesutlåtande av ett dike på del av fastigheten Jönköping Samset 1:1 samt en mindre skogsdunge på en angränsande fastighet. Utlåtandet är i huvudsak avgränsat till att beskriva förutsättningarna för groddjur att utnyttja diket på fastigheten och ska användas som underlag vid detaljplanering av området där diket planeras att läggas igen till större delen och ersättas av ett nytt. I uppdraget ingick även att beskriva skyddsåtgärder för groddjur som kan tänkas utnyttja diket.

Området

Fastighetsdelen är belägen väster om Jönköpings tätort (figur 1) och består till större delen av åkermark (figur 2). Diket och skogsdungen som inventerats är markerade i figur 2.

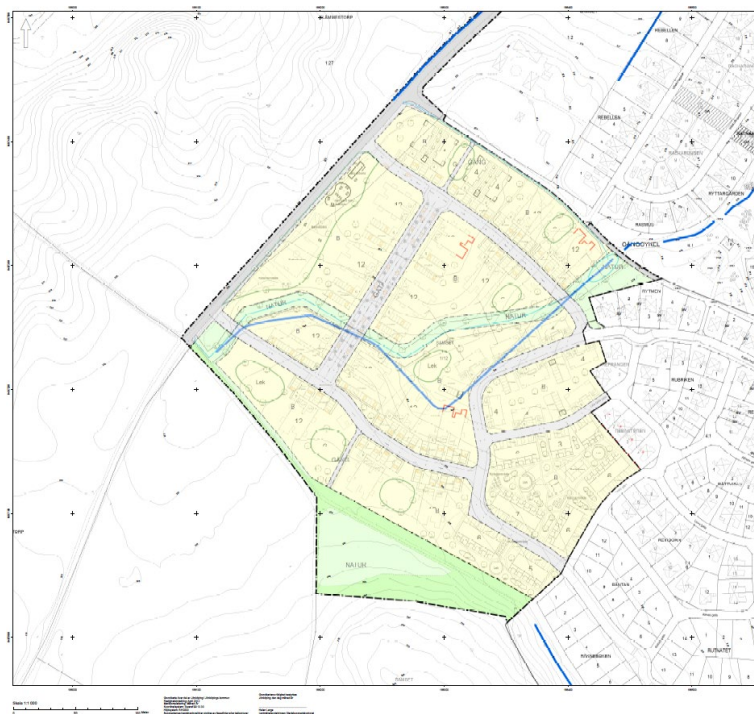
Figur 1 Översiktskarta där del av fastigheten Samset 1:1 är avgränsad med röd linje.

Figur 2. Ortofoto över området där diket och skogsdungen i norr är inringade med gul linje.

Detaljplanen

I detaljplanen föreslås en omdragning av diket vilket innebär att nuvarande dike läggs igen och ersätts av ett nytt. Preliminär dragning av det nya diket framgår av figur 3.

Figur 3. Förslag på detaljplan över området. Det befintliga diket är markerat med blå linje och det ljusgröna området norr om diket markerar föreslagen dragning av det nya diket.

Utförande

Området inventerades dagtid vid ett tillfälle 26 oktober. Inventeringen har utförts enligt "Naturvärdesinventering, SIS-standard SS 199000:2014" vilket är den standard som används i Sverige vid naturvärdesinventeringar. Resultaten presenteras dock i en något enklare form än vad standarden föreskriver och vi har valt att benämna redovisningen som "Naturvärdesutlåtande" (NVU). Syftet är att ge en sammanfattande beskrivning av de naturvärden i ett område som identifierats enligt standardens kriterier.

Resultat

Området saknar skyddad natur och det finns inga registrerade observationer av groddjur inom området i Artportalen.

Diket

Den östra delen av diket skär rakt genom jordbruksmarken och är ca 180 meter långt (figur 4). Längst i öst slutar diket i en kulvert under vägen och fortsätter genom ett bostadsområde. Norr om diket ligger en åker där det odlas vall. Området söder om diket utgörs till större delen av jordbruksmark som ej brukats på en tid. Diket har ett naturligt fall med ett tämligen jämnt djup om ca en meter och ganska branta kanter. Det är till största delen igenvuxet med en tät ridå av främst älgört, brännässlor och hallon. I botten av diket växer en del gräs och vecketåg och bottenskiktet utgörs av sumpmossor. Det stod vatten i diket på flera ställen vid tidpunkten för besöket men endast i den östra änden flödade vattnet något och där är botten vegetationsfri en kort sträcka. Enstaka yngre träd, främst sälg, växer i kanten till diket.

Figur 4. Dikets östra del.

Ungefär mitt på diket viker det av i 90 graders vinkel och sträcker sig i en böj 230 meter åt nordväst. Diket gränsar till åkermark på båda sidorna förutom i anslutning till dikeskröken där det ligger en mindre skogsdunge på ca 800 m² (figur 5 och 6). Dungen är bevuxen med 20-30 år gammal asp, sälg och björk men även en flerstammig rönns samt några fågelbärsträd. Det förekommer en del klen död ved och rester av ett grövre träd som tidigare stått bredvid diket. Fältskiktet verkar mest bestå av brännässlor och det ligger enstaka högar med sten som antagligen lagts dit under senare år när marken stenröjts. Det finns även en fuktig sänka, eller snarare ett dike som mynnar i det andra diket, med några större stenar intill. Diket har i sin västliga sträckning något flackare kanter och vegetationen i dikeskanten som huvudsakligen består av hallon och brännässlor är bitvis inte lika tät som i den östra delen (figur 7). Även här står det vatten i delar av diket. Sumpmossor förekommer i botten-skiktet och en del gräs, vecketåg, fräken samt enstaka yngre sälgr växer vid diket kant (figur 8). Diket slutar i den västra delen av fastigheten i en kulvert och längs fastighetsgränsen löper en brukningsväg kantad i väster av en stenmur med grova block och en del äldre lövträd.

Några groddjur observerades inte vid fältbesöket men tidpunkten inträffade efter det att groddjur vanligtvis påbörjat sin vinterdvala. Delar av diket, särskilt de flackare partierna med stående vatten, kan utgöra en reproduktionslokal för främst åkergroda, vanlig groda och vanlig padda. Diket utgör även en potentiell födosöksmiljö och vandringsväg för groddjur. Skogsdungen med dess stenhögar utgör en potentiell övervintringsmiljö tillsammans med stenpartierna längs vägen väster om fastigheten.

Enligt standarden för naturvärdesinventering har diket visst biotopvärde och lågt artvärde vilket sammantaget ger naturvärdesklass 4, visst naturvärde. En groddjursinventering under lämplig tidsperiod skulle kunna påverka artvärdet och medföra att diket hamnar i klass 3, påtagligt naturvärde. Skogsdungen vid diket har även den visst biotopvärde men skulle i likhet med diket kunna hamna i klass 3 beroende på förekomsten av groddjur. Båda objekten bidrar med variation i landskapet och skogsdungen med sina blommade och bärande träd utgör även födokälla för insekter och häckningsmiljö för fåglar.

Figur 5. Skogsdungen vid diket fotograferad från öster.

Figur 6. Skogsdungen vid diket fotograferad från des västra ände. I bildens nedre högra del syns en av de stenhögar som tippats i dungen.

Figur 7. Diket längs med skogsdungen.

Figur 8. Dikets västra del.

Biotopskydd

Diket kan antas hålla ytvatten eller vara fuktigt under större delen av året och omfattas därmed av det generella biotopskyddet. Även de mindre stenhögar som ligger i skogsdungen vid diket omfattas av biotopskyddet eftersom odlingsrösen definieras som "På eller i anslutning till jordbruksmark upplagd ansamling av stenar med ursprung i jordbruksdriften". Åldern på stentippar spelar viss roll vid bedömning av om de omfattas av biotopskyddet och enligt Naturvårdsverket är åldersgränsen ett år (Naturvårdsverket, 2012), men vissa Länsstyrelser tillämpar ett något längre tidsspann (Miljsamverkan Sverige, 2010).

Skogsdungen norr om fastigheten

Dungen sträcker sig ca 80 meter längs vägen strax norr om fastighetsgränsen och är några meter bred (figur 9). Den består till större delen av ca tjugoårig säl, samt enstaka björk och asp i samma åldersklass. Några enstaka granar finns i det lägre trädsiktet och fältsiktet består mest av gräs.

Enligt standarden för naturvärdesinventering har skogsdungen visst biotopvärde, motiverat av förekomsten av flera sälgar men lågt artvärde vilket sammantaget innebär naturvärdesklass 4, visst naturvärde.

Figur 9. Skogsdungen på den angränsande fastigheten.

Påverkan på groddjur och förslag på skyddsåtgärder

Det råder osäkerhet kring förekomst av groddjur och hur de utnyttjar diket samt omgivande mark. De tre groddjur som kan antas förekomma i anslutning till diket, åkergroda, vanlig groda och vanlig padda är fridlysta i hela landet enligt artskyddsförordningen. Åkergroda är fridlyst enligt 4 och 5 §§ och övriga arter enligt 6 §.

Om det befintliga diket ersätts av ett nytt kan det betraktas som en skyddsåtgärd för att minimera påverkan under förutsättning att det färdigställs innan det gamla diket läggs igen (Naturvårdsverket, 2009)

Om tidpunkten för markarbeten eller andra åtgärder som kan skada eller döda groddjur, deras ägg (rom) eller larver (yngel) anpassas efter groddjurens land- eller vattenfas innebär detaljplanen inte något brott mot Artskyddsförordningen 6 §. Igenläggning av diket bör därför utföras utanför grodornas lekperiod, dvs efter slutet av juli men innan början av mars. Åtgärder på mark med strukturer som lämpar sig för övervintring bör däremot hanteras under den tid på året då groddjuren är aktiva.

Vid utformningen av det nya diket kan även anpassningar ske som gynnar förutsättningarna för groddjur. Grodor behöver vattensamlingar som inte torkar ut under deras vattenfas men det bör heller inte förekomma längre perioder med höga vattenflöden. För att diken vars syfte är att avvattna mark och ta hand om dagvatten ska vara lämpliga för groddjur bör de därför kompletteras med dammar och våtmarker som jämnar ut flöden och skapar miljöer av permanent stillastående vatten.

För åkergroda som omfattas av 4 § är det även förbjudet att skada eller förstöra fortplantningsområden eller viloplatser. Eftersom åkermark kommer ersättas av bostadsområde innebär det även en förlust av födosöksområde varför arealen naturmark som anläggs i anslutning till det nya diket är av betydelse. Miljön kring det nya diket kan berikas med positiva strukturer som är viktiga för groddjurens landfas. Gömslen i form av håligheter i marken utnyttjas både för övervintring och som daglegor. För att öka tillgången på gömslen kan närområdet berikas med stenrösen, lågor och vedtravar. Stenrösen kan vara halvt nedgrävda. Fuktiga miljöer med högt gräs bör sparas i kanterna och en variationsrik vegetation med buskar och träd gynnar också groddjuren.

Referenser

Miljösamverkan Sverige. 2010. Biotopskydd - bråkiga begrepp.

Naturvårdsverket. 2009. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 - Fridlysning och dispenser.

Naturvårdsverket 2012. Biotopskyddsområden. Vägledning om tillämpningen av 7 kapitlet 11 § miljöbalken.